

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม
สำนักงานเขตการศึกษามัธยมศึกษาเขต 36

The Guidelines for Administration of Learning Resources in Instructional
Management of Mae Chedi Wittayakom School under Secondary Educational
Service Area Office 36

ปรีชา บุญอินทร์

อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ อริยา

อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระร่วม อาจารย์ ดร.สมเกียรติ ตุ่นแก้ว

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ครูที่รับผิดชอบการบริหารแหล่งเรียนรู้ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถามสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม แล้วนำผลที่ได้จากแบบสอบถามมาดำเนินการสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหาสำคัญ (Content Analysis) ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม ตามกระบวนการบริหารงาน POLC ในภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานมาทุกด้านเรียงตามลำดับคือ ด้านการจัดองค์การ (Organizing) รองลงมาคือด้านการวางแผน (Planning) ด้านการนำ (Leading) และด้านการควบคุม (Controlling) ตามลำดับ

2. แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคมพบว่า ควรกำหนดนโยบายและจัดทำแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา กรอบสาระท้องถิ่นไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา โดยให้คณะครู นักเรียนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด มีการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ตามโครงการและแผนงาน โดยผู้บริหาร

และครูร่วมกันประชุมชี้แจงเพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจน ให้มีความเหมาะสม ตามความรู้ ความสามารถ และความถนัดกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจและประสานความร่วมมือระหว่างครู นักเรียน และชุมชนมีส่วนร่วมวางแผนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้รวมทั้งควรชี้ให้ตระหนักและเห็นความสำคัญในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษาจัดทำเครื่องมือในการเก็บข้อมูลแหล่งเรียนรู้แต่ละประเภทให้เหมาะสมนำไปสร้างเครื่องมือในการประเมินผลให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมในการตรวจสอบการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอน

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ, แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอน

Abstract

The purposes of this study were to examine the circumstance of learning resources administration for instructional management of Mae Chedi Wittayakom School and to develop the guidelines for learning resources administration in instructional management of Mae Chedi Wittayakom School under Secondary Educational Service Area Office 36. The population were school principal, vice principals, teachers in charge of learning resources administration. The research instruments were questionnaire examining the circumstance of learning resources administration for instructional management of Mae Chedi Wittayakom School. The data from questionnaire was used to stage the focus-group discussion in developing the guidelines for learning resources administration in instructional management of Mae Chedi Wittayakom School under Secondary Educational Service Area Office 36. The data analysis employed mean, standard deviation, and content analysis. The results showed that:

The circumstance of learning resources administration for instructional management of Mae Chedi Wittayakom School based on POLC management process, in overall, was rated at the high level in all aspects. In descending order were Organizing, Planning, Leading, and Controlling respectively.

The guidelines for learning resources administration in instructional management of Mae Chedi Wittayakom School were proposed. Determine policies and plans for learning resources administration by analyzing school curriculum and local content in the school curriculum, allowing teachers, students and communities to participate in this process. Organize seminar to develop learning management plan. Appoint committees in charge of learning resources administration focusing on projects and action plans. Assign coordinators. Prepare equipment in supporting educational activities. Allocate annual budget. Setup document system for facility support. Run exhibition and publicize the news. Assign group of

learning area to perform integrated instructional activity. Organize academic week to showcase activities. School administrators should find opportunities to meet teachers of each learning area to exchange knowledge and ideas about education and learning resources.

Keywords : Management , Learning resources for teaching and learning

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันวิทยาการสาขาต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเรียนรู้จะหยุดอยู่เพียง การศึกษาในรั้วโรงเรียนเท่านั้นไม่ได้ ทุกคนจะต้องศึกษาหาความรู้อย่างต่อเนื่องไปตลอดชีวิต ดังนั้น แหล่งเรียนรู้ต่างๆ จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้บุคคลสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองตามความต้องการ ความสนใจ ความถนัดและความพร้อม การทำให้บุคคลสามารถเรียนรู้ ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จำเป็นต้องมีแหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้ที่บุคคล สร้างขึ้น เนื่องจากสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่มี คุณค่าและประโยชน์อย่างยิ่ง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ก็มีความสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ ให้เกิดกับผู้เรียนจากแหล่งเรียนรู้ที่มีความหลากหลายมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552 : 25-27) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ สังคม ชุมชน สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสิ่งที่ช่วยและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอีกทางหนึ่ง โดยได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ปฏิบัติจริง ส่งผลให้ผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็นแก้ปัญหาเป็น ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 1-3)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้กำหนดกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พุทธศักราช 2552-2561) ไว้ว่าสถานศึกษาทุกระดับต้องพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพและพัฒนาแหล่งเรียนรู้อื่นๆ สำหรับการศึกษาและการเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและมีคุณภาพ ส่วนด้านการพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ให้ผู้สำเร็จการศึกษาสาขาอื่นที่มีใจรักในวิชาชีพมาเป็นครู โดยศึกษาวิชาครูเพิ่มเติมตามเกณฑ์ที่กำหนดรวมทั้งส่งเสริมให้สถานศึกษาระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปรชาชนชาวบ้านและผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน ท้องถิ่น เพื่อเป็นผู้สอนและพัฒนาการเรียนรู้ จึงเป็นบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องตระหนักให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าในการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชนให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547 : 20-21)

โรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน มีการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน จำนวน 7 แห่ง ได้แก่ ห้องสมุด, ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์, ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์, ห้องศูนย์การเรียนรู้ศิลปะ, ห้องกิจกรรม, ห้องโสตทัศนศึกษา และศูนย์ภูมิปัญญาเวียงกาหลงซึ่งเป็นฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสู่ภูมิปัญญาเวียงกาหลง ให้ นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้และใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนบนพื้นฐานแห่งความพอเพียงและครุมีความตั้งใจ

มุ่งมั่นในการพัฒนาการสอนโดยจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยการคิด ปฏิบัติจริง มีการใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้ในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง และเป็นการสนับสนุนส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สำหรับแหล่งเรียนรู้ นอกโรงเรียน ได้ใช้แหล่งเรียนรู้จำนวน 4 แหล่งด้วยกัน ได้แก่ สวนสัตว์ เชียงใหม่ วัดร่องขุน วัดห้วยปลากั้ง วัดร่องเสือเต้น แหล่งเรียนรู้ นอกโรงเรียนดังกล่าวนี้ไม่ได้อยู่ในเขตอำเภอ เวียงป่าเป้า ซึ่งแหล่งเรียนรู้ในชุมชน หรือท้องถิ่นที่มีอยู่มากมายหลากหลายประเภท รวมถึงสถานที่สำคัญ หลายแห่งที่สามารถนำมาใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ ก็ยังนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนได้ไม่มากเท่าที่ควร นอกจากนั้นความหลากหลายทางชีวภาพของสภาพแวดล้อม ซึ่งสามารถนำมาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ได้ก็ยังไม่ได้รับการพัฒนาซึ่งนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องยั่งยืนและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน อย่างแท้จริง

จากผลการประเมินภายนอกรอบสาม จาก สมศ. พบว่า สรุปลผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของผู้เรียน อยู่ในระดับคุณภาพ ต้องปรับปรุงเร่งด่วน เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญประการหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึง คุณภาพของผู้เรียน และสอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ ความใฝ่รู้ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เป็นบทบาทที่สำคัญในการยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นภาระงานที่สำคัญของสถานศึกษาที่ต้องทำให้บุคลากรในองค์กร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน ผู้ปกครองและชุมชน ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการจัดการ เรียนการสอนที่มีคุณภาพ และจากการสัมภาษณ์ครูที่รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้อย่างพบว่า โรงเรียนไม่ได้มีการ สํารวจแหล่งเรียนรู้ นอกโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ไม่ได้จัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้เพื่อเป็นสารสนเทศในการใช้ แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอน จึงส่งผลให้ผู้เรียนใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ นอกโรงเรียนได้ไม่มาก เท่าที่ควร(โรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม, รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา, 2560)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารแหล่งเรียนรู้ เพื่อจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่จะเป็น ประโยชน์ต่อสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากแหล่งเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา สถานศึกษาต้องจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองที่ หลากหลาย และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

2. เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

ประโยชน์ของการศึกษา

1. ด้านความรู้

1.1 ทำให้รู้สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

1.2 ทำให้ทราบแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

2. ด้านการนำไปใช้ประโยชน์

ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผนเพื่อกำหนดนโยบายการบริหารจัดการและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ รวมถึงนำไปสู่การจัดโครงสร้างขององค์กรต่อไป เพื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้อันจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นต่อไป

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1.1 ประเภทการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย
- 1) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น น้ำตก ภูเขา แม่น้ำ ทะเล อุทยานแห่งชาติ ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น
 - 2) แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น แหล่งเรียนรู้ที่องค์กรภาครัฐและเอกชนสร้างขึ้นเพื่อเป็นแหล่งข้อมูลช่วยส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น ห้องสมุด โบราณสถาน สถาบันการเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์ สวนสาธารณะ เป็นต้น
 - 3) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคลได้แก่ องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนในท้องถิ่นซึ่งเกิดจากการสะสมประสบการณ์และสืบทอดติดต่อกันมา ได้รับการยกย่องชมเชยในฐานะผู้ทำคุณประโยชน์ทางการศึกษาและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

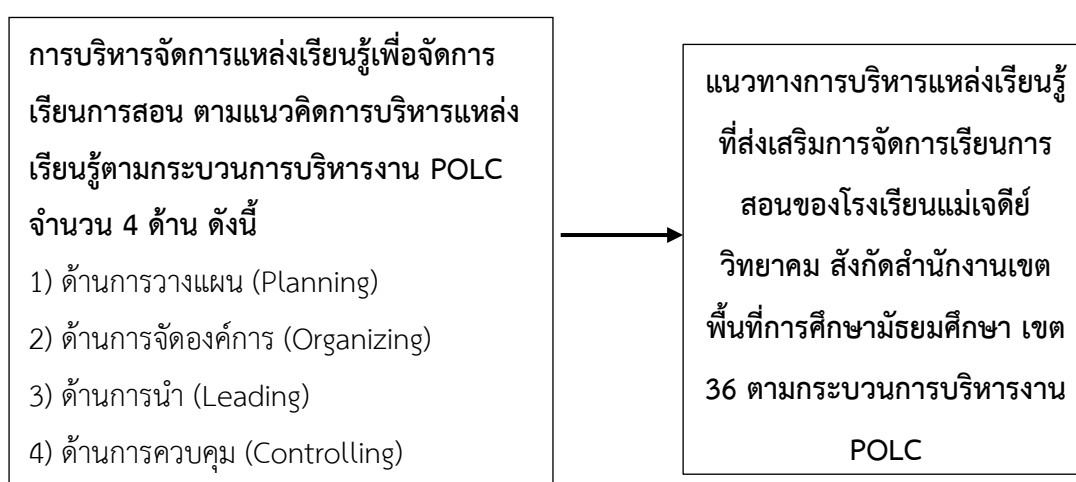
1.2 การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการบริหารงาน POLC จำนวน 4 ด้าน (ประภาพรรณ รักเลียง, 2556: 14-17) ดังนี้

- 1) ด้านการวางแผน (Plan)
- 2) ด้านการจัดองค์การ(Organizing)
- 3) ด้านการนำ(Leading)
- 4) ด้านการควบคุม(Controlling)

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ครูที่รับผิดชอบการบริหารแหล่งเรียนรู้ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการศึกษา

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม ตามกระบวนการบริหารงาน POLC จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวางแผน (Plan) ด้านการจัดองค์การ (Organizing) ด้านการนำ (Leading) และด้านการควบคุม (Controlling) แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) เก็บข้อมูลจาก ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ครูที่รับผิดชอบการบริหารแหล่งเรียนรู้ ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา ทั้งหมด 55 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นการดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Groups) เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน แม่เจดีย์วิทยาคม ตามกระบวนการบริหารงาน POLC จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวางแผน (Plan) ด้านการจัด

องค์การ (Organizing) ด้านการนำ (Leading) และด้านการควบคุม (Controlling) แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ครูที่รับผิดชอบการบริหารแหล่งเรียนรู้ ครูหัวหน้าฝ่าย ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา และปราชญ์ท้องถิ่น ทั้งหมด 9 คน ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มนำมาทำการวิเคราะห์เนื้อหาสำคัญ (Content Analysis) ตามประเด็นที่ตอบแล้วนำเสนอในรูปของความเรียง

สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม สรุปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ครูที่รับผิดชอบการบริหารแหล่งเรียนรู้ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีต่อการบริหารจัดการโดยใช้กระบวนการบริหารงาน POLC ในภาพรวมมีสภาพการดำเนินงานมาทุกด้าน เรียงตามลำดับคือ ด้านการจัดองค์การ (Organizing) รองลงมาคือด้านการวางแผน (Planning) ด้านการนำ (Leading) และด้านการควบคุม (Controlling) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 จากการดำเนินการสนทนากลุ่ม ได้ผลสรุปเพื่อหาแนวทางในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม ประกอบด้วยแหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล ตามกระบวนการบริหารงาน POLC ดังนี้

ด้านการวางแผน (Planning) โดยการกำหนดนโยบายและจัดทำแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา กรอบสาระท้องถิ่นไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา โดยให้คณะครู นักเรียนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนไว้อย่างชัดเจน จัดทำแผนการใช้แหล่งเรียนรู้โดยบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระต่างๆ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมถึงการจัดสรรงบประมาณในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมและเพียงพอ

ด้านการจัดองค์การ (Organizing) โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือผู้รับผิดชอบการบริหารแหล่งเรียนรู้ และการมอบหมายภาระงานให้กับบุคลากรมีความชัดเจนและเหมาะสมประสานงานและความร่วมมือของสถานศึกษาและชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนร่วมกันสำรวจวิเคราะห์ความต้องการของครู นักเรียน และชุมชนในการจัดการศึกษาแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอน และการสำรวจแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนนำมาจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นสารสนเทศในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ด้านการนำ (Leading) โดยผู้บริหารมอบหมายอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจสั่งการในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนให้กับบุคลากรในการปฏิบัติตามแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ได้มีการพัฒนาตนเองกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีความตระหนักและเห็นความสำคัญในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอน การจัดอัตรากำลังครูและบุคลากรในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ตามความสามารถและความถนัดผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์และความเป็นผู้นำเห็นถึงความสำคัญของการใช้แหล่งเรียนรู้สร้างความเข้าใจให้กับครูและบุคลากรให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอน”

ด้านการควบคุม (Controlling) โดยการกำหนดวิธีการและเครื่องมือประเมินผลอย่างเป็นระบบและมีความหลากหลายสร้างเครื่องมือในการประเมินผลให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมในการตรวจสอบการดำเนินงานเกณฑ์การตรวจสอบประเมินผลและมีวัตถุประสงค์ในการตรวจสอบที่ชัดเจนนำผลการประเมินมาร่วมกันทบทวน วิเคราะห์ปัญหา ข้อบกพร่องจากการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขและวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไปสรุปผลการประเมินและจัดทำรายงานผลการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการ พร้อมทั้งเผยแพร่ต่อสาธารณะและการประชาสัมพันธ์ให้เกิดการใช้แหล่งเรียนรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

1. สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม ตามกระบวนการบริหารงาน POLCเมื่อพิจารณาแล้ว พบว่า สภาพการดำเนินงานด้านการจัดองค์การ (Organizing)อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาด้านการวางแผน (Planning) ด้านการนำ (Leading) และด้านการควบคุม (Controlling)ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้นำการบริหารจัดการที่ดีมาใช้ในการบริหารแหล่งเรียนรู้ โดยการกระจายอำนาจ การมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับบุคลากรในการดำเนินงานตามแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ขวลิขิต ชัยชนะ (2558 : 88-89) พบว่า สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหน้าที่การบริหาร ด้านการจัดโครงสร้างองค์กร (Organizing)อยู่ในระดับดี คือ มีคำสั่งมอบหมายให้บุคลากรดำเนินงาน การกำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลโดยวิเคราะห์จากความสามารถหรือความถนัดของบุคคล การมอบหมายงานให้บุคลากรปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และยังใกล้เคียงกับการศึกษาของมนัสสินธ์ จงปัญญานนท์ (2560 : 96-97) ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษายมเหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. จากการดำเนินการสนทนากลุ่ม ได้ผลสรุปเพื่อหาแนวทางในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม ประกอบด้วยแหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล ตามกระบวนการบริหารงาน POLC ดังนี้

ด้านการวางแผน (Planning) พบว่า กำหนดนโยบายและจัดทำแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา กรอบสาระท้องถิ่นไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา โดยให้คณะครู นักเรียนและชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดจัดทำโครงการ/กิจกรรมการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของ สถานศึกษา โดยบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติงานประจำปีการนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกมีหลักเกณฑ์การดำเนินงานที่ชัดเจนโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง มีการนำแผนปฏิบัติการ ไปสู่การปฏิบัติแต่งตั้งครูหรือผู้รับผิดชอบการบริหารแหล่งเรียนรู้ให้ชัดเจนและเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้ ผู้รับผิดชอบได้รับทราบและรู้หน้าที่ของตนเองสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ เรียนรู้ได้เต็มที่รวมถึงประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อสร้างความตระหนักและได้ มีความเข้าใจที่ตรงกัน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการสนับสนุน ช่วยเหลือในการจัดหา การใช้และการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ควรมีการจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสมและเพียงพอ หาก งบประมาณไม่เพียงพอควรระดมทรัพยากรจากหน่วยงานอื่นๆเพิ่มเติมเพื่อนำมาจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดการ เรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ด้านการจัดองค์การ (Organizing) พบว่า มีการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบในการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ตามโครงการและแผนงาน โดยผู้บริหารและครูร่วมกันประชุมชี้แจงเพื่อกำหนดบทบาทหน้าที่ ชัดเจน ให้มีความเหมาะสม ตามความรู้ ความสามารถและความถนัด การมอบหมายภาระงานให้กับบุคลากร ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมายผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชน ร่วมกันสำรวจแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนนำมาจัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ เพื่อเป็นสารสนเทศในการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งการประสานงานและความร่วมมือของสถานศึกษาและชุมชนในการ บริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนร่วมกัน

การนำ (Leading) พบว่า ผู้บริหารมีการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจและประสานความร่วมมือ ระหว่างครู นักเรียน และชุมชนมีส่วนร่วมวางแผนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้รวมทั้งควรชี้ให้ตระหนัก และเห็นความสำคัญในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษาการมอบหมายอำนาจ หน้าที่ในการตัดสินใจสั่งการในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้กับบุคลากรในการดำเนินงานตามแผนส่งเสริม และสนับสนุนให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาด้านตนเองโดยการ อบรมสัมมนาเพื่อนำความรู้ที่ได้รับมาสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนได้อย่าง เหมาะสมการบริหารจัดการอัตรากำลังครูและบุคลากรในสถานศึกษาต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ตาม ความสามารถและความถนัด ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารมีวิสัยทัศน์และความเป็นผู้นำเห็นถึงความสำคัญของการ ใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอน ในการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดกระบวนการ เรียนรู้ การสร้างความเข้าใจให้กับครูและบุคลากรให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียน การสอน

ด้านการควบคุม (Controlling) พบว่า ควรจัดทำเครื่องมือในการเก็บข้อมูลแหล่งเรียนรู้แต่ละประเภท ให้เหมาะสมนำไปสร้างเครื่องมือในการประเมินผลให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมในการตรวจสอบการ ดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมในการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนการจัดทำหลักฐานการใช้

แหล่งเรียนรู้ทั้งภายนอกและภายในสถานศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ขั้นตอนทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิเพื่อจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศต่อไปสรุปและจัดทำรายงานผลการดำเนินงานการใช้แหล่งเรียนรู้และนำเสนอต่อคณะกรรมการบริหาร ประเมินผลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ อย่างเป็นระบบต่อเนื่องในทุกขั้นตอนในการบริหารจัดการแล้วนำผลการประเมินมาร่วมกันทบทวน วิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรค ข้อดี ข้อบกพร่องจากการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการศึกษาไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษานำไปเป็นแนวทางการวางแผนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอน โดยการจัดทำแผนงานของโรงเรียนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานให้มีการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ได้ดำเนินงานผ่านมาแล้วหรือผลที่จะเกิดขึ้นในการปฏิบัติงานให้ชัดเจน กำหนดทิศทางการบริหารงานให้ชัดเจนที่เกิดจากบุคลากรที่ร่วมปฏิบัติงาน ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและโรงเรียนปัจจุบันและอนาคต
2. ผู้บริหารสถานศึกษานำไปเป็นแนวทางการจัดโครงสร้างองค์การบริหารงาน โดยเน้นการจัดองค์การที่ปฏิบัติได้จริงตามภาระหน้าที่ของงาน การกำหนดคุณสมบัติและบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรต้องชัดเจนและต้องเหมาะสมกับบุคลิกและความสามารถ ให้มีการออกคำสั่ง กฎ ระเบียบแบบแผนให้ชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย
3. ผู้บริหารสถานศึกษานำไปเป็นแนวทางในการบริหาร ให้การสนับสนุน มีการจัดประชุมชี้แจงถึงนโยบาย แนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน รับฟังข้อคิดเห็นของบุคลากรผู้ร่วมปฏิบัติงานในแต่ละงานที่ได้รับมอบหมาย มีการกระจายอำนาจสู่ผู้ปฏิบัติเพื่อให้งานคล่องตัวมากขึ้น ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรได้เข้าร่วมในการรับรู้ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวกับการบริหารงาน รวมถึงการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรอย่างต่อเนื่อง
4. ผู้บริหารสถานศึกษานำไปเป็นแนวทางการควบคุมการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้จัดเป็นรูปแบบคณะกรรมการควบคุมกิจกรรม ในการทำงานแต่ละครั้งให้มีการสรุปประเมินผลการปฏิบัติงานทุกครั้ง

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. จากสภาพการดำเนินการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม ควรมีการทำการวิจัยเพื่อขยายผลเจาะลึกในประเด็นด้านที่มีสภาพการดำเนินงานน้อย เช่น ด้านการควบคุม (Controlling) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนต่อไป
2. จากแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนควรมีการทำการวิจัยเพื่อขยายผลเจาะลึกในประเด็นที่มีสภาพการดำเนินงานน้อย ได้แก่ ด้านการควบคุม เพื่อให้การบริหารจัดการ

แหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนแม่เจดีย์วิทยาคม มีประสิทธิภาพ ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ครบตามกระบวนการบริหารงาน POLC

รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ. (2547). *การพัฒนากาการบริหารสถาบันการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงฯ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พุทธศักราช 2552-2561)*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงฯ.
- ขวลิต ชัยชนะ. (2557). *ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์เพื่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสันติคีรีวิทยาคม อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. การศึกษาอิสระ*
ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. เชียงราย.
- ประภาพรณ รักเลี้ยง. (2556). *หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัย*
พิษณุโลก.
- มนัสนิตย์ จงปัญญานนท์. (2560). *การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายการศึกษาม*
เหนือ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1.
(วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยพะเยา. พะเยา.